

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران

معاونت آموزشی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی
واحد برنامه‌ریزی آموزشی

چارچوب طراحی «طرح دوره»

اطلاعات درس: روش تحقیق ۲

گروه آموزشی ارایه دهنده درس: آموزش پزشکی
عنوان درس: روش تحقیق ۲
کد درس:

نوع و تعداد واحد: ۲ واحد نظری

نام مسؤؤل درس: دکتر آیین محمدی

مدرس/ مدرسان: دکتر آیین محمدی

پیش‌نیاز/ هم‌زمان: روش تحقیق ۱

رشته و مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد (MSc) آموزش پزشکی حضوری

اطلاعات مسؤؤل درس:

رتبه علمی: دانشیار

رشته تخصصی: آموزش پزشکی

محل کار: دانشکده پزشکی

تلفن تماس: ۴۲۰۳۶۰۰۱

نشانی پست الکترونیک: aeen_mohammadi@tums.ac.ir

^۱ مشتمل بر: نظری، عملی و یا نظری- عملی به تفکیک تعداد واحدهای مصوب. (مثال: ۲ واحد نظری، ۱ واحد عملی)

توصیف کلی درس (انتظار می‌رود مسوؤل درس ضمن ارائه توضیحاتی کلی، بخش‌های مختلف محتوایی درس را در قالب یک یا دو بند، توصیف کند):

یکی از مهمترین جنبه‌های تحصیلات تکمیلی اعم از کارشناسی ارشد یا دکترای تخصصی، پژوهش است. پژوهش که پایه و اساس رشته‌های این مقاطع را تشکیل می‌دهد نه تنها در طی دوره، بلکه در توانایی و کارایی فارغ‌التحصیلان آن در زندگی حرفه‌ای نیز نقش به‌سزایی را ایفا می‌کند. رشته کارشناسی ارشد آموزش پزشکی نیز از این امر مستثنا نیست. پژوهش در آموزش که در کشور ما قدمت زیادی ندارد وجه تمایز دانشگاه‌های علوم پزشکی و اساس نوآوری و تحول در نظام‌های آموزشی را تشکیل می‌دهد. دلایل فوق باعث شده تا در دوه کارشناسی ارشد آموزش پزشکی اهمیت خاصی برای این امر قایل شده و ایجاد دانش، بینش و مهارت‌های تحقیقاتی در فراگیران دوره یکی از اهداف اصلی آن به شمار آید. اگر چه حیطه پژوهش و تحقیقات بسیار وسیع بوده و مشترکات زیادی بین رشته‌های مختلف تحصیلی دارد، اما با توجه به دیدگاه خاص آموزش پزشکی، سعی بر آن شده تا به طور عمده در این واحد درسی شیوه‌های پژوهش در آموزش مد نظر قرار گیرد. در ترم گذشته در مورد جنبه‌های مختلف روش تحقیق کمی صحبت شد. در این ترم به طور عمده به روش‌های تحقیق کیفی می‌پردازیم.

تحقیق کیفی برای درک و تبیین پدیده‌های پیچیده اجتماعی از داده‌های کیفی نظیر داده‌های حاصله از مصاحبه، مشاهده مشارکتی، مستندات، پرسشنامه و ... استفاده می‌کند. پیدایش تحقیق کیفی به وجود عامل انسانی مربوط می‌شود. در این روش برای دیدگاه‌های افراد مورد تحقیق ارزش قایل می‌شوند، محقق و تحقیق شونده با یکدیگر در رابطه متقابل در نظر گرفته می‌شوند، هم به توصیف می‌پردازد و هم تبیین و برای گردآوری داده به گفته‌ها و رفتارهای قابل مشاهده افراد تکیه می‌کند. این درس به تبیین انواع روش‌های تحقیق کیفی در حوزه یادگیری الکترونیکی در علوم پزشکی می‌پردازد

اهداف کلی: هدف کلی این درس کسب مهارت در انتخاب و طراحی مناسب تحقیق کیفی و شیوه‌های مناسب اجرای این پژوهش‌ها است.

اهداف اختصاصی: پس از پایان این درس انتظار می‌رود که دانشجوی:

- ۱- مشخصات، نقاط قوت و ضعف و کاربردهای پژوهش‌های کیفی را شرح دهد.
- ۲- مبانی نظری و فلسفی پژوهش‌های کیفی را شرح دهد.
- ۳- روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و کاربرد آنها در تحقیقات کیفی را بنویسد.
- ۴- مسایل اخلاقی در تحقیقات کیفی را شرح داده و رعایت کند.
- ۵- انواع روش‌های تحقیق کیفی شامل:
  - ۶- Grounded Theory
  - ۷- Phenomenology
  - ۸- Case report
  - ۹- Ethnography
  - ۱۰- Action Research
- ۱۱- خصوصیات و کاربرد آنها را شرح داده و روش مناسب برای سوال تحقیق خود را انتخاب کند.

ب) حیطه عاطفی: دانشجویان باید در پایان این دوره:

- ۱- در بحث‌های گروهی کلاس شرکت فعال داشته باشند.
- ۲- به نظرات دیگران با حوصله گوش دهند.
- ۳- برای روش‌ها مختلف تحقیقاتی سوالات مرتبط با محیط کار خود بیابند.
- ۴- یک مبحث انتخابی را به صورت شفاهی ارائه دهند و ارائه بدون اضطراب در جمع را تمرین کنند.
- ۵- به مطالعه هر مبحث قبل از آغاز کلاس علاقه مند شوند.
- ۶- به نظرات انتقادی دیگران احترام بگذارند.

رویکرد آموزشی^۱:

- مجازی^۲
 حضوری
  ترکیبی^۳

روش‌های یاددهی - یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

رویکرد مجازی

- کلاس وارونه
- یادگیری مبتنی بر بازی دیجیتال
- یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی
- یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- یادگیری اکتشافی هدایت شده
- یادگیری مبتنی بر سناریوی متنی
- یادگیری مبتنی بر مباحثه در فروم

سایر موارد (لطفاً نام ببرید) -----

رویکرد حضوری

- سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)
- بحث در گروه‌های کوچک
- ایفای نقش
- یادگیری اکتشافی هدایت شده
- یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)
- یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- یادگیری مبتنی بر سناریو
- استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط همتایان)
- یادگیری مبتنی بر بازی

سایر موارد (لطفاً نام ببرید) -----

---

1. Educational Approach

2. Virtual Approach

3. Blended Approach: Blended learning is an approach to education that combines online educational materials and opportunities for interaction online with traditional place-based classroom methods.

رویکرد ترکیبی

ترکیبی از روش‌های زیرمجموعه رویکردهای آموزشی مجازی و حضوری، به کار می‌رود.

لطفا نام ببرید: مواردی که در بالا ذکر شد

تقویم درس:

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری / تکالیف دانشجوی	نام مدرس / مدرسان
۱	معارفه، بررسی کل دوره و برنامه ریزی برای دوره	سخنرانی تعاملی	شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۲	معرفی طرح‌های کیفی و تفاوت آنها با کمی	سخنرانی تعاملی	شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۳	زیربنای فلسفی طرح‌های کیفی	سخنرانی تعاملی	شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۴	فنونولوژی و خصوصیات آن	سخنرانی تعاملی	ارائه و شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۵	فنونولوژی و خصوصیات آن	سخنرانی تعاملی	ارائه و شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۶	Case study و خصوصیات آن	سخنرانی تعاملی	ارائه و شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۷	Case study و خصوصیات آن	سخنرانی تعاملی	ارائه و شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۸	گراندد تئوری و خصوصیات آن	سخنرانی تعاملی	ارائه و شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۹	گراندد تئوری و خصوصیات آن	سخنرانی تعاملی	ارائه و شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۱۰	پژوهش در عمل و خصوصیات آن	سخنرانی تعاملی	ارائه و شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۱۱	اتنوگرافی و خصوصیات آن	سخنرانی تعاملی	شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۱۲	اصول اخلاقی در پژوهش کیفی	سخنرانی تعاملی	شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۱۳	معیارهای اعتماد پذیری در طرح کیفی	سخنرانی تعاملی	شرکت در مباحثات	دکتر محمدی

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری / تکالیف دانشجو	نام مدرس / مدرسان
۱۴	نمونه گیری و حجم نمونه در طرح کیفی	سخنرانی تعاملی	شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۱۵	تحلیل محتوای کیفی	سخنرانی تعاملی	شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۱۶	جمع آوری داده در طرح کیفی	سخنرانی تعاملی	شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
۱۷	ارائه نمونه و بحث	سخنرانی تعاملی	شرکت در مباحثات	دکتر محمدی
	ارزشیابی	---	---	دکتر محمدی

وظایف و انتظارات از دانشجو: نظیر حضور منظم در کلاس درس و وبینارها، انجام تکالیف در موعد مقرر، ارائه سخنرانی تعاملی از موضوع تعیین شده، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه‌های کلاس

روش ارزیابی دانشجو:

۱- حضور فعال در کلاس و بحث‌ها: ۲۰٪، نمره، ۲- آزمون کتبی نهایی: ۸۰٪

روش ارزشیابی دوره:

از طریق ارزشیابی انتهای دوره در قالب پرسشنامه بررسی نظرات دانشجویان در مورد کیفیت دوره از طریق سامانه سپید انجام می‌شود.

منابع:

- ۱- مقدمه ای بر روش های تحقیق کیفی و آمیخته، رویکردهای متداول در علوم رفتاری. تالیف دکتر عباس بازرگان. نشر دیدار
- Gall, MD.; Gall, JP.; Borg, WR.; Educational Research: An Introduction. Longman. Last Edition
  - Flick, Uwe. Introduction to qualitative research. Sage. Last Edition
  - lick U, Kardorff EV, and Steinke I; A Companion to Qualitative Research, Translated to English by Bryan Jenner UK: SAGE.pub .Last Edition